

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle 4.6.2018

Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjallinen vastine lisäselvityspyyntöön (HE 57/2018 vp)

Strategiarahoitus

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 h §:n mukaan strategiarahoituksen osuus on enintään neljä prosenttia ammatillisen koulutuksen määrärahasta. Strategiarahoituksena myönnetään 44 §:n 1 momentissa tarkoitetut ammatillisen koulutuksen avustukset. Lain 44 §:n 1 momentin perusteella ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaisen toiminnan kehittämistä, kokeilua ja toiminnan käynnistämistä varten, toimintaan liittyviä tarpeellisia erityistehtäviä varten tai koulutuspoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan myöntää valtionavustusta valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa.

Strategiarahoituksen prosentuaalinen osuus päätetään valtion talousarviossa ja osuus vaihtelee vuosittain. Vuonna 2018 strategiarahana jaetaan kaksi prosenttia ammatillisen koulutuksen määrärahasta.

Strategiarahoituksen tarkoituksena on tukea ja ohjata koulutuksen järjestäjiä toimintansa kehittämisessä ja uudistamisessa koulutuspoliittisten tavoitteiden mukaisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi sopia yksittäisen koulutuksen järjestäjän tai useamman järjestäjän kanssa edellä tarkoitetuista toimista ja tukea niiden toteuttamista strategiarahoituksella. Nämä tavoitteet voivat liittyä muun muassa koulutuksen järjestäjäjärjestelmän uudistamiseen liittyvien fuusioiden tukemiseen, koulutustarjonnan uudelleensuuntaamiseen työelämän tarpeiden mukaisesti taikka ammatillisen huippuosaamisen kehittämistä tukevien ammattitaitokilpailujen järjestämiseen (esim. vuosittain järjestettävät Skills Finland-ammattitaitokilpailut).

Hallituksen esityksellä He 57/2018 vp opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia esitetään muutettavan siten, että strategiarahoitusta koskevaan 32 h §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan varainhoitovuoden aikana lisätalousarvion perusteella myönnettävä strategiarahoitus voi ylittää 1 momentin mukaisen osuuden.

Muutos tarkoittaisi sitä, että lisätalousarvion mukaisesta määrärahasta voitaisiin tarvittaessa kohdentaa ammatillisen koulutuksen järjestäjille strategiarahoituksena yli neljä prosenttia siinäkin tilanteessa, että varsinaisen talousarvion määrärahasta olisi jaettu täysimääräinen neljä prosenttia strategiarahoituksena. Tämä olisi tarpeen tilanteessa, jossa lisätalousarviolla päätettäisiin myöntää lisärahoitusta sellaiseen tarkoitukseen, jota ei ole mahdollista rahoittaa opiskelijavuosia lisäämällä, vaan johon strategiarahoitus olisi soveltuva rahoitusmuoto. Muutos on tarpeen, jotta lisätalousarvion perusteella myönnettävä lisärahoitus on mahdollista kohdentaa koulutuksen järjestäjille täysimääräisenä siihen tarkoitukseen, mihin se on tarkoitettu. Tämän vuoksi lisätalousarvion perusteella myönnettävän rahoituksen osalta on oltava mahdollisuus poiketa laissa määrätystä rahoitusosuudesta ja strategiarahoituksen enimmäismäärästä. Esimerkiksi vuoden 2018 lisätalousarviossa ehdotetulla 16 miljoonan euron lisämäärärahalla on tarkoitus käynnistää ammatillisen osaamisen pilotteja, joissa kehitetään erityisesti alanvaihtotilanteiden tukemiseksi toteutettavaa osaamistarpeiden mukaisesti räätälöityä koulutusta osaajapulasta kärsiville aloilla. Pääosin pilottien rahoitus on tarkoitus kohdentaa koulutuksen järjestäjille perusrahoituksen tavoitteellisina opiskelijavuosina, mutta myös strategiarahoituksen käyttö voi olla joissakin piloteissa tarkoituksenmukainen rahoitusmuoto. Mikäli strategiarahoitusta olisi jaettu jo varsinaisen talousarvion määrärahasta neljä prosenttia, strategiarahoituksen käyttöä olisi voitu joutua rajoittamaan epätarkoituksenmukaisesti tarpeeseen nähden.

Opiskelijapalaute

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen laskentaperusteista annetun asetuksen muuttamisesta tuli voimaan 1.6.2018. Asetukseen lisättiin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 32 g §:n nojalla opiskelijapalautetta ja sen keräämistä koskevat pykälät. Asetus ja perustelumuistio löytyvät opetus- ja kulttuuriministeriön kotisivuilta osoitteesta:

<http://minedu.fi/lainsaadannon-uudistukset>

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (532/2017) voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan ammatilliseen koulutuksen rahoitusta jaetaan opiskelijapalautteen perusteella ensimmäisen kerran varainhoitovuonna 2020. Tästä syystä, jotta vaikuttavuusrahoituksen perusteena oleva tieto olisi käytettävissä syksyllä 2019, jolloin suoritepäätös varainhoitovuodelle 2020 tehdään, on opiskelijapalautetta ryhdyttävä keräämään 1.7.2018 alkaen.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskevaa lainsäädäntöä on valmistelu yhteistyössä laajasti ja avoimesti koulutuksen järjestäjien, työelämän ja sidosryhmien kanssa, jolloin on käsitelty myös opiskelijapalautteen osuutta ja aikataulua vaikuttavuusrahoitukseen. Opiskelijapalautteen kerääminen ei ole koulutuksen järjestäjille uusi asia. Ammatillisten koulutuksen järjestäjät ovat keränneet ja keräävät koko ajan opiskelijapalautetta sisäiseen käyttöönsä omaa laadunhallintaansa varten. Esimerkiksi valtakunnallista opiskelijapalautetta (AIPAL) on kerätty kaikilta näyttötutkinnon suorittajilta vuodesta 2010 alkaen aina 31.12.2017 saakka, jolloin uusi ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö astui 1.1.2018 voimaan. Samoin valtakunnallista työhallinnon opiskelijapalautetta (OPAL) kerätään edelleen.

Opiskelijapalautteen kyselyt tallennetaan Arvo - opetushallinnon vaikuttavuustietopalveluun. Järjestelmää on käytetty vuodesta 2016 alkaen yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Järjestelmä on rakennettu hyödyntäen käytössä ollutta toisen asteen palautejärjestelmää. Käytännössä palautteen kerääminen tapahtuu siten, että koulutuksen järjestäjää edustava henkilö kirjautuu sisään järjestelmään, valitsee sieltä oikean palautekyselyn ja lähettää sieltä vastaamista varten linkin kyselyyn opiskelijalle sähköpostitse. Järjestelmään kirjautuminen, linkin luominen ja sen lähettäminen opiskelijalle sähköpostitse kestää arviolta enintään noin 2 minuuttia.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun uuden lain myötä korostuu yksilöllisten opintopolkujen merkitys. Opiskelijan opinnot perustuvat henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOKS), joka lain mukaisesti laaditaan aina yhteistyössä opiskelijan kanssa. Linkin luominen on osa henkilökohtaistamisprosessia, joka on jatkuva, ja joka edellyttää opiskelijan kohtaamista ja yhteistä keskustelua. Palautteen kerääminen voidaan työnä hajauttaa siten, että kaikille henkilökohtaistamisprosessiin osallistuville luodaan käyttäjätunnus Arvo-järjestelmään, jolloin vastaamislinkkejä voidaan luoda luontevasti siinä tilanteessa, kun opiskelija kohdataan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman hyväksymisen ja opintojen päättyessä viimeisen näytön suorittamisen vaiheessa. Linkin voi myös Arvo-järjestelmässä luoda ajastettuna siten, että se tulee voimaan esimerkiksi kahden viikon kuluttua sen luontipäivästä, jolloin linkin avautuminen voidaan ajoittaa esimerkiksi opiskelijan viimeisen näytön suorituspäivälle.

Jos opiskelijapalautteen kerääminen hoidetaan osana henkilökohtaistamisprosessia, ei siitä aiheudu koulutuksen järjestäjille sellaista työtä, jolla olisi koulutuksen järjestäjälle taloudellisia vaikutuksia.

Opiskelijapalautejärjestelmä tullaan automatisoimaan, kunhan asialle löydetään tekninen ratkaisu. Yksi ratkaisumalli on yhdistää opiskelijapalautejärjestelmä KOSKI-tietovarantoon. Asia on työn alla Opetushallituksessa. Yhteisen, automatisoidun opiskelijapalautejärjestelmän arvioidaan tuovan koulutuksen järjestäjille pitkällä tähtäimellä säästöjä.